

Στὰ τελειώματα τοῦ 1917
 θὰ ἔπειρε πεντηκοστός
 γιὰ νὰ ἔχασω τὴν ἀδιαφορία σου
 ὅπως φεύγωμε.
 Στὸ πεντηκοστό
 εἶχε ἀρχίσει νὰ βρέχει καὶ οἱ λιπαντὲς
 δοκίμαζαν στὴ σκευοφόρα χειμωνιάτικες χλαῖνες.

Σταματάγαμε γιὰ νὰ πάρ' ἡ μηχανή νερὸ
 σὲ ἀφημένα χωριά
 κυκλωμένα ἀπὸ δεντροστοιχίες σημύδων.
 Χωριὰ κλειστὰ
 ποὺ δὲ μᾶς πρόσφεραν μαγτορίγια
 καὶ δὲ μᾶς ζητοῦσαν ἀλληλογραφία.

Ἐμπνέεσαι ἀπὸ ἐρείπια πόλεων.
 Αὐτὴ ἦτανε πολιτεία φθινοπωρινὴ
 κουκουλωμένη ἀπὸ καπνιές.
 Πολιτεία ὅπου οἱ γρηγὲς
 μὲ τὰ ἐρειπωμένα διμπρελλίνα
 χτυποῦσαν τὰ ρόπτρα ἀρχογτικῶν
 στὴ συγοικία τῶν μαλοπωλείων.

Καὶ μεῖς ὑπομέναμε μέρες καὶ μέρες ἀπραγοὶ¹
 γυμένοι μὲ τὴν ἀγωγία
 μέσα σὲ χαρακώματα τοῦ γότιου τόξου.
 Καὶ ἦταν δὲ προσβλημένος διαγομέας
 μὲ τὸ γαλλικὸν κράνος καὶ μὲ τὸ στιλέτο
 πούφεργε τὰ χαράματα μὲ ποδήλατο
 γράμματα ἀπὸ τὴν Ὁφηλία Μολάντερ.

Πολιτεία πολιορκούμενη ἐπὶ τρεῖς μῆνες.
 Πολιτεία μὲ καπνοδόχους,
 μὲ γεγναίους πρωιγούς γαλατάδες
 καὶ μὲ αηδεῖες.

Σοῦ ἀφήσαμε τὴν νεότητά μας τοῦ 1917.

10

STOPPAKIUS PAPENGUSS

(χειρόγραφο "ΟΘ. Καχτίτση)

Ἐπιστροφὴ ἀπὸ τὶς μάχες

Τέσσερες δόμιδες εἶχαν ἐκραγεῖ στὴ γραφικὴ συγοικία τῶν χρυσοχοείων. Ἐκεὶ ποὺ πρῶτα οἱ βιτρίνες ἔσταζαν πολυτέλειες καὶ εὔθυμα γερόγτια μὲ ἀσημένιο μπαστουγάκι καὶ μὲ βίβλο ἀγγάντευαν ἀπὸ τὰ μπαλκόνια τους τὴ θάλασσα. Οἱ δρόμοις ἦταν μὲ λάσπες, καὶ πολὺ ἔρημοις. Ἡταν τελειώματα χειμώνα καὶ εἶχαν βλαστήσει ἀνάμεσα στὰ ἐρείπια χορτάρια, τσουκίδες, ἄγρια βλίτα, τζοχοί, μαργαρίτες

καὶ ἔτοι κάθε σπίτι ήταν ἔνα εύγενικό τοπίο μὲ χρώματα, κυκλωμένα ἀπὸ συρματόπλεγμα. Ἀγάμεσα στὰ λουλούδια διάκριγε ἐλατήρια ἀπὸ ἀγατιναγμένες πολυλυθρόνες, κορνίζες πρόχειρες ἀπὸ κάδρα ποὺ στολίζουνε τὶς κουζίνες, σκουριασμένα πηγούνια, λουκέττα, παληὲς καγάτες τρούπιες. Ἀπὸ τὰ χρυσοχοεῖται δὲν εἶχε μείνει τίποτα. Μποροῦσε γὰρ διακρίγει μονάχα ἄχρηστα φυσερὰ ποὺ δὲν πουλισαντε, καὶ πέτριγα θροιά ποὺ διστραφταν ἀπ' τὶς βροχές. "Ενα ἀμόγι χρυσοχόου ήταν ἐγκαταλειμένο. Μέσα ἀπὸ τὸν τοίχους πέργανε ἔνα ἀεράκι αὐτὴ τῇ στιγμῇ ἀπελπιστικὸ καὶ φαινόταν ὅτι ὁ ἥλιος δὲ θὰ ἀνάτελε ποτὲ ἀλλοτε. Οἱ τοῖχοι ήσαν δῆλοι κόκκινοι, πράσινοι ἢ γαλάζιοι, μὲ πολλὴ ὑγρασία καὶ ἀπάγου τους ἔβλεπες ἐπιγραφές μὲ κάρβουνο, σχετικὲς μὲ τὴν ἐλευθερία. Μέσα ἀπὸ ὑπολλείματα τοίχων, ἀπὸ σιδεροδοκούς λυγισμένους βίαια ἀπὸ τὰ βλήματα, μποροῦσε γὰρ διακρίγει αὐτὸς τὸ πορτραΐτο ἐνὸς μουστακαλῆ μὲ φιογκάκι καὶ μὲ οἰλάκι καὶ μὲ αὐγωτά γυαλιά στὸν τοίχο μόγο του νὰ περιμένει.

Τὸ κεντρικότερο χρυσοχοεῖται τῆς πόλης ήταν ἐκεῖνο ποὺ τώρα εἶχε μείνει χωρὶς κρύσταλλα στὶς βιτρίνες, ἀλλὰ εἶχε δημόσια ταβάνια καὶ ἔπειτα ἀπὸ μῆνες θὰ ἔναναγγεγύιόταν. Σ' αὐτὸς εἶχε παραγγείλει κι' ὁ Ἱάσονας τὴν ἀσημένια ταυτότητα τῆς ἐρωμένης του, δταν ἀκόμια πήγαινε στὴν Ἐμπορική.

Ἐκεὶ ἀπέγαντι, ήταν πρῶτα τὸ χτίριο τῆς Φιλοτελικῆς Ἐταιρίας ποὺ χάλαρε κόσμο κάποιοις καιρούς, μὲ τοὺς χορούς του. Ἀπὸ αὐτὸς τὸ χτίριο δὲν εἶχε μείνει τίποτα καὶ ἔτοι ὁ δρόμιος ἐπικοινωνοῦσε τώρα μὲ τὸ λιμάνι. Πλάι του εἶχε φανεῖ ἔνα σπίτι μὲ κληματαριές, ὑπόβλεψια τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀμαλίας, μὲ πηγάδι, μὲ χρωματιστὰ τζάμια καὶ μὲ παράθυρα πολλὰ σὰ στρατώνα. Τέτοια σπίτια εἶχαν κείγοι ποὺ ἔφυγαν ἔδω καὶ εἴκοσι, τριάντα χρόνια καὶ ἔκαναν τὴν τύχη τους στὴν Ἀμερικὴ κι' ἐγύριζαν μὲ κοντυλοφόρους καὶ καδένες. Στὸν κῆπο εἶχαν φυτρώσει τρία εὐκάλυπτα ποὺ πόσα χρόνια εἰσαντε κρυμμένα ἀπ' τοὺς ἀλλούς; Κοντά στὴ Φιλοτελικὴ Ἐταιρία εἶδε τὸ Ὁδεῖο, χωρὶς κλειδωνιές, ποὺ εἶχε ἀρχίσει γὰρ καταστρέφεται νωρίτερα, μονάχο του ἀπ' τὸν καιρό. Τὸ Ὁδεῖο εἶχε δικό του ἀμφιθέατρο, κῆπο μὲ ἀγάλματα ἀπὸ πωρόλιθο καὶ ἀρμόνιο ποὺ τὸ κλέφαν τὶς πρώτες μέρες τοῦ πολέμου. Ἡταν σπίτια παληὰ καὶ σπίτια γέα ποὺ δὲν ἔπαθαν σίποτα· τὸ καφεγείο τὸ «Λεσχίδιο» χωρὶς τζάμια, τὸ «Παυσίλυπον» μὲ τζάμια. Τότε ἀρχιζαν πάλι οἱ κατεστραμμένες περιοχές καὶ ἔφθαναν μέχρι τὸν Κεντρικὸ Σιδεροδρομικὸ Σταθμό. Ὁ ἴδιος ὁ Σταθμὸς εἶχε σωθεῖ, ἀλλὰ εἶχαν βομβαρδισθεῖ γύρω οἱ ἀποθήκες καὶ τὰ περίπτερα. Κείγεται τὶς μέρες εἶχαν φεκάσει τ' ἀποχωρητήρια, τὰ πλακόστρωτα, τὰ ἐρέπια, τοὺς κήπους μὲ φάρμακα ἀπολυμαντικὰ καὶ μύριζε δηλητὴ περιοχὴ ἀσχηματικὰ καὶ τοὺς θύμιζε πάλι νοσοκομεῖο. Εὔρισκε ἀγάμεσα στὰ χόρτα κράνη χωμένα ποὺ ἔμοιαζαν μὲ κρανία, γάζες καὶ ἐπιδέσμους βρειμένους μὲ ἔρεμηρον αἷμα καὶ ίώδιο, παληὰ δεφτέρια καὶ φορτωτικές, μολυβδίδες, ζλα ὀλλοιωμένα ἀπ' τὶς βροχές.

Κάποιος τραυματίας μόδις εἶχε γυρίσει κι' αὐτὸς ἀπὸ τὶς μάχες καὶ καθόταν σὲ μιὰ πέτρα γὰρ ἔξεκουραστεῖ τραγουδῶντας τὸ τραγοῦδι του νοσοκομείου:

Νοσοκόμα κι' ἀν πεθάνω

μὴ μὲ θάψης μακρύ

θάψε με μὲς στὸ μπαζέ σου

γιὰ νὰ μ' ἔχης συντροφιά...

Συντροφιὰ ὁ Ἱάσονας δὲν εἶχε καψμία τώρα (ἔπειτα ἀπὸ τόσους φίλους) καὶ περιπλανιόταν ἔξεχασμένος στοὺς τρεῖς σταθμούς. Ὁ σταθμὸς αὐτὸς, εἶχε πεῖ δῆτι ήταν ἀθιχτος. Ἡταν τοῦ ἴδιου ρυθμοῦ ὅπως δῆλοι οἱ σταθμοὶ τοῦ 1888. Ἀπὸ τὸ 1888 ποὺ εἶχαν ἔρθει οἱ Σπάχι στὴν Πελοπόννησο, χιλιάδες ἀνθρώπων εἶχαν περάσει ἀπ' τὴν σιδερένια πύλη του τὴν πλουσιοτέρη μὲ περιπλοκάδες. Ἀπὸ δῶ φεύγαν τὰ στρατιωτικὰ τραίνα, παλαιά, τότε ποὺ οἱ πόλεμοι ήταν ἀκόμια αἰσθηματικοὶ καὶ οἱ στρατιώτες λάβαιναν γράμματα ἀριθματισμένα, καὶ ἡξεραν πώς οἱ δικοὶ

τους δὲν θὰ πάθαιγαν τίποτα, καὶ οἱ ἔμποροι δὲν χρεωκοποῦσαν τὸσο εὔκολα. 'Απὸ ἐδῶ ἔφευγαν Μιλοῖκές δεσποινίδες γὰρ νὰ πᾶνε στὴ θεῖα τους, στὴν Κόριγ-θο. (προτοῦ γίνουν οἱ σεισμοὶ τοῦ 1928) γιὰ νὰ ἔχουν κατημάδα περιπτετεοῦλα σὲ βαρύδην δεύτερης θέσης.

Χίλιες φορές κομψότερη ἦταν ἡ ἀρχιτεκτονικὴ κείνης τῆς ἐποχῆς. Οἱ ἑξώπορτες ποὺ ὁδηγοῦσαν στὰ πλακόστρωτα, στὸ δρόμο ἢ στοὺς κήπους, ἤταν χωστὲς καὶ τὰ παρασύναράκια τους φραγμένα μὲ σιδερένια στρουφολίδια. Οἱ αἰθουσες, βαμμένες μὲ χρώματα σκοτεινά, χτυπητά, καὶ μὲ τὶς κολόγες δημιουργοῦσαν σκοτεινὴ ἀτ-μόσφαιρα. Λίγια, φθινοπωρινή, πίσω ἀπὸ μία πόρτα μυστική, σ' ἕνα δωμάτιο ποὺ μύριζε χλωροφόριμο καὶ λάστιχο λένε δὴ τὸ Σταθμάρχης Δεληγβοργιάς ἔσφα-
ξε ἔνα νυματάρχη στὴν ὑποχώρηση τοῦ 22 καὶ τὸ αἷμα του ἀκόμα μούγγιζε τα
βράδυα. ('Ο Ιάσονας τάξερε δὲλ' αὐτὰ ἀπὸ μικρὸς καὶ σκιαζόταν ὅταν τὰ θυμό-
τανε). 'Αλλος διάδρομος εὗρισκε μία στριφῆ σκάλα μὲ ἀράχνες ποὺ δόδηγοῦσε στὶς σοφίτες. 'Απὸ κειπάνου, κυριμένος πίσω ἀπ' τὶς γρύλλιες, μποροῦσε κάποτε γὰρ βλέπη τοὺς κυματοθραῦστες, τὸ Ἀκρωτήρι τοῦ Βάλτου, τὴν Λεωφόρο τῶν Φοι-
νίκων, τὸ ἐπιλόφιο νεκροταφεῖο, τὸ δασύλλιο, τοὺς γύρω γλυκοὺς λόφους ποὺ θυ-
μιζαν Λοφότεν, τὸ Φρούριο, τὸ Στρατιωτικὸ Νοσοκομεῖο, τὸν ξεροπόταυμο 'Αδελί-
γη, τὸ Διακονιάρη, τὰ Ταψιπάκια, τὸ Φωταέριο. Τὸ φωταέριο ἦταν (παρηγορη-
τική) περιοχὴ τὰ βράδυα τοῦ φθινόπωρου, γιὰ τοὺς ἐρωτευμένους. Τώρα δὲν ὑ-
πῆρχε ἵχος φῶς. Στοὺς φαγοστάτες καὶ στὶς καπνοδόχες ἐρχόσαντε καὶ κούρνια-
γαν πιτσούνια βυσσιγιὰ διωγμένα ἀπ' τὶς κανονιές. Τὰ παλαιὰ Σαπωνοποιεῖα ποὺ δὲν εἶχαν δουλειές, τὰ τσιμπουνάτικα, οἱ ἀποθήκες βελανιδιῶν, πετσῶν (ποὺ στὶς παρεθύρες τους ἀνέμιζαν λιγάνες). Τὰ Σφαγεῖα, τὸ Δημοτικὸ Τρελλοκομεῖο, τὰ Διόδια. 'Εκεὶ ἦταν κάποτε σκουπιδότοπος καὶ οἱ φημερίδες κάθε μέρα ἔγραφαν πάψ δὲν διορθωθῆ τὸ κακὸ θὰ μᾶς πάση δλους χλέρα.

Πλησίαζε μεσημέρι καὶ ὁ Ιάσονας κατέβηκε πρὸς τὴν πόλη. 'Η πόλη ἦταν μίζε-
ρη μὲ ἀπαρχαιωμένο ἀρδευτικὸ σύστημα καὶ μὲ κατεστραμμένους ὑπογόμους. 'Α-
ναρριχητικοὶ δρόμοι καὶ φυτά, μουχλιασμένα μπαλκόνια ποϊχαν μεταβληθῆ σὲ κή-
πους, ἀτροφικὰ δέντρα κλαδεμένα στὰ πεζοδρόμια, πήλινα ἀγθέμια καὶ καρυάτι-
δες στὶς μετόπες ἀγεμοδείχτες δὲλο ὑποφία, καὶ οἱ ἀνθρώποι ἀδρανοῦσαν πίσω ἀπ'
τὶς κουρτίνες σὰν ἀγάλματα γυμνέα ποὺ περιμένουν τὰ πεπρωμένα τους. 'Ητανε μεσημέρι καὶ δὲν ἀκούστηκαν κωδωνοκρουσίες. 'Ηταν ἡ ἐποχὴ τῶν ἀνέμων ἀλλὰ τὰ παιδιά δὲν ὑψωναν χαρταετούς.

'Οταν ἔφτασε κουτά στὸ σπίτι του ἡ γειτονιὰ λιβανιζόταν ἀπὸ τὴν τοίκινα τηγα-
νισμένης παλαιμίδας. Οἱ γείτονες συνήθιζαν γὰρ τρῶνε παλαιμίδα γιατὶ δὲν ἐρχόταν ἄλλο φάρι αὐτὴ τὴν ἐποχή. 'Ο Ιάσονας ἀπογοητεύόταν ἀπ' τὴν μυρουδιὰ αὐτὴ γιατὶ τοῦ θύμιζε κηδείες θείων καὶ μεσημέρια δργῆς σὲ χρόνια χρεωκοπίας. Γε-
γούνα, τὸ ἄρωμα ὀποιουδήποτε τηγανιζόμενου λιπαροῦ φαριοῦ τοῦ θύμιζε παράξενα τὴν ἀνθρώπινη ἀθλιότητα. Εἶχε βγεῖ στὸ μπαλκονάρι τοῦ δωματίου του ποὺ ἔβλε-
πε πρὸς τὶς αὐλές. 'Η κίνηση εἶχε σταματήσει καὶ ἀκούγονταν τὰ γιαουρίσματα τῶν γάτων τοῦ Φεβρουαρίου, ποὺ διάσχιζαν μὲ μεγαλοπρέπεια σὲ σειρὲς τὶς στέ-
γες καὶ τὶς ἀγήλιαγες μάντρες γιὰ νὰ κυνηγήσουν χουρχοῦρες καὶ σπούργους. Αὐ-
τές οἱ στιγμές, μετὰ τὸ φαι, κάθε μέρα ἦταν οἱ χειρότερές του. Βαρύσταν γὰρ μι-
λάει τῆς μητέρας του καὶ θάθειε νὰ ζεῖ σὲ μία πεδιάδα ποὺ γὰρ μήν ὑπάρχει κα-
νένας ἄλλος γιὰ νὰ μή μιλάει. Γλύστραγε ἀπ' τὴν τραπεζαρία καὶ πήγαινε στὸ δωμάτιο του, μιλαγε μοναχός του, χτενιζόταν μὲ πολλῶν εἰδῶν χτενισμάτα, ἔκο-
βε τὰ γύχια του, κύτταζε τὶς φωτογραφίες κι' ἔφαχνε τὰ συρτάρια σιγοτραγου-
δῶντας τὴν «'Αμφορόζα» καὶ τὴν «Σκληρὴ Καρδιά». 'Η πληγὴ ποὺ εἶχε στὸ πόδι
τὸν ἔνοχλοντας καὶ φοβόταν μήν ἀρχίσει πάλι καὶ πυορροεῖ. Τότε ἀρχίζει νὰ βλα-
στιμάει καὶ γὰρ φωνάζει : Νὰ πέσει φωτιὰ γὰρ κάψει ἔκείνους ποὺ ἔκαναν τὸν πό-
λεμο ! Κατέβαινε στὰ ὑπόγεια ἀνάμεσα στὶς πλέχτρες μὲ τὰ κρεμμύδια καὶ τὰ

κάρβουνα καὶ τὸ σκοτάδι καὶ θυμόταν ἔνοχες παιδικὲς σκηνὴς πίσω ἀπὸ κουρτίγες ἀπὸ κουρελοῦδες. Κουρελοῦδες ὑπῆρχαν ἀκόμα στὶς σοφίτες μαζὶ μὲ παληὰ του παιχνίδια, τόμους παλαιοὺς τῆς «Διαπλάσεως», κοπανέλια, ἔνα φρεσέρι μὲ μῆλα σάπια, ἔνα μαγκάλι, ἔνα τραπέζακι τρίποδο κουτσὸς ἀπ' τόγα πόδι, ἔνα λκβούρα-γο, κέριγες κοῦκλες, — θυμήματα τῆς ἀδερφῆς του πούταν τώρα παντρειένη στὸ Σουδάν.

Ἐνα ἀπόγιομα μετὰ τὸ φαῖ, αἰσθανόταν τὸν ἔαυτὸν του ἔνοχο ποὺ δὲ μίλαγε τῆς μητέρας του καὶ γιὰ γὰ τὴν κάνει γὰ γελάσει πούτανε μαραμένη ἀπὸ τὰ θάσανα ἄρχισε γὰ τραγουδάει φωναχτά, γὰ λέει ἀνοστα ἀστεῖα, γὰ τὴ φιλεῖ μέχρι ποὺ σκέφτηκε τὶ πρέπει γὰ κάνει γιὰ γὰ τὴν ἀναγκάσει γὰ γελάσει. Πήγε στὴν χρεβ-βατοκάμαρά της καὶ ἀπ' τὶς γνούλαπες ἔβγαλε ὅ, τι βρῆκε κατάλληλο γιὰ γὰ με-ταφιεσθεῖ. Στὸ κεφάλι ἔβαλε ἔνα μαῦρο καστόρι μὲ πράσινα φτερὰ καὶ μ' ἔνα πελώριο γούνινο μάτι. Φόρεσε ἔνα μώβ μεταξωτὸ μὲ κοῦδα, μιὰ ζώνη μὲ τεράστιο γάντζο, καὶ κάτι λευκές γόβες τῆς ἀδερφῆς του μὲ τακούνι. Κάπου βρῆκε λίγη ποῦδρα «Πομπέια» καὶ λίγο κοκκιγδί βαθὺ καὶ μὲ τὴ βεντάλια στὸ χέρι ήτα σὸν ξεπεσμένη πρόστυχη γυναῖκα ἀπὸ κεῖνες ποὺ ἔδρασαν στὸν πρῶτο παγκόσμι πόλεμο καὶ ὅργωσαν παντοδύναμες ὅλη τὴν κεντρικὴ Εὐρώπη μὲ εἰσιτήριο πρώ της θέσης.

ΟΤΑΝ τὸν ἀντίκρυσε ἡ μητέρα του ἄρχισε γὰ κλαίει, γὰ τοῦ λέει δτὶ αὐτὸς εἶναι ἡ, μέγη της παρηγορὰ τώρα, ἔπειτα ἀπὸ τόσους κατατρεγμούς, τοῦ θύμισε τὸν ἀ-δερφό του τὸν ἀεροπόρο ποὺ αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἐμάχετο καὶ ἄρχισε γὰ λυπᾶται κι' αὐτός. Μὲ κείνες τὶς ἀμφίσεις ἥταν σὰ γὰ ἔπαιξε κωμιδία καὶ ἄρχισε γὰ γε-λάει πάλι καὶ γὰ προσπαθεῖ γὰ τὴν πείσει δτὶ ὁ πόλεμος θὰ τελειώσει γρήγορα καὶ δτὶ οἱ δύο τους θὰ φυλάγουνται καὶ θὰ γυρίσουνε κουτά της.

Τὸ βραδάκι, ἔβαλε στὰ μαλλιά του λίγη κολόνια ποὺ βρῆκε σ' ἔνα σουρτάρι καὶ έγήκε στοὺς δρόμους γὰ ξεχαστεῖ βαστώντας τὴ ρεμπούμπλικα στὸ χέρι. Στοὺς δρόμους εἶχαν ἐμφανισθεῖ πάλι κοκκαλιασμένα αὐτοκίνητα, ξεχασμένες μάρκες, μὲ πάνινες κουκούλες μυτερὲς πρὸς τὰ πίσω, ποὺ ἔμοιαζαν μὲ πιλήκιο χωροφύλακα καὶ μὲ βραχνές σειρήνες ποὺ ἔφεργαν ἀπελπισία. Εἶχε ξεχωρίσει ἔνα τέτοιο αὐ-τοκίνητο, μάρκα Νάς, ποὺ ἡ σειρήνα του θύμιζε νεκροφόρα. Ο 'Ιάσονας θυμόταν κάποιο χειμῶνα ποὺ εἶχαν κηδεύσει ἔνα θεῖο του μὲ μουσικὴ στὸ Ναύπλιο καὶ αὐ-τὸς εἶχε παραμαγούλες. Εἶχαν ἐμφανισθεῖ πάλι οἱ ἀμάξες, τὰ ματογυάλια μὲ τοὺς σιδερέγιους σκελετούς, τὰ βακέττα, καὶ τὰ μουστάκια γιατὶ τὸ σήκωνε ἡ ἐποχή. Οἱ ἀνθρώποι περγοῦσαν ἀπὸ μπροστά του σὰν παληὲς φωτογραφίες. Αὐτοὺς σὺ τοῦ μαλλιά εἶχαν χαλάσει ἀπὸ τὸ πιλήκιο καὶ ὅπως πέργαγε τὸ ἀεράκι ἀπὸ μέσα σφύριζαν μυστικὰ σὰ γρίλλιες, τὰ μάτια του ἔμοιαζαν σὰν ψύφιες ἀχιβάδες καὶ τούχε μείνει ἀκόμα μιὰ δσμὴ στὸ σῶμα του ἀπὸ βάμμα. Περπάταγε σὰν καλλιτέ-χηνς μὲ τὰ μαύρα σεβρὰ παπούτσια του ποὺ δὲν ἀκούγονταν δπως περπάταγε καὶ μὲ τὴν ἀθλια καμπαρυτίνα του: Εἶχε γνωθεῖ πολιτικὰ γιὰ γὰ πάει σὲ μιὰ λαϊκὴ γιορτὴ ποὺ γιγέταν στὸ δημιαρχεῖο γιὰ κείνους ποὺ ἐπρόκειτο γὰ φύγουν πάλι γιὰ τὸ μέτωπο κι' αὐτὸς ἥθελε ν' ἀποφύγει τὶς ὅλο συμβατικὴ συμπάθεια ματιές τῶν ἀλλών. "ΟΤΑΝ μπῆκε, αὐτὸς εἶχαν ἄρχισει. "Ελεγαν τὸ «Μαύρ' εἶν' ἡ νύχτα στὰ βουγά», ἔπειτα εἶπαν τὸ Γερό Δῆμο ἀλλ' αὐτὸς δὲν πρόσεχε. Κύττακε μήγ πάρει τὸ μάτι του καμιμὰ παληὰ του φίλη, καγένα φίλο του, ἀλλὰ δὲν τὸ κατόρθωνε. 'Εντύπωση ἀπ' τὴν ἀρχὴ τοῦ εἶχε κάνει ἔνας πολίτης ποὺ καθότανε δίπλα του. Αὐτὸς ἔμοιαζε μὲ ἔνα ἐπιλοχία του Οὐγγρικοῦ ἴππικου — τοῦ περασμένου αιώ-να — ποὺ χάθηκε στὶς πεδιάδες καὶ ἔδεσε τὸ ἀλογό του κάτου ἀπ' τὸ εὐκάλυπτο γιὰ γὰ κοιμηθεῖ στὸν ἵσκιο δίπλα στὰ φιδόχορτα. Εἶχε ἔνα καρύδι στὸ λαϊκὸ καὶ κάθε τόσο τὸ κατάπιγε. "Ετσι ἀκριβῶς πετάγονταν καὶ τὰ καρυδάκια τῶν φαγτά-ρων τοῦ Οὐγγρικοῦ ἴππικου ἀπὸ τὸ στεγὸ γιακαδάκι τοῦ ἀμπέχωγου ποὺ τοὺς ἐ-νεχλοῦσε. Τὸ κολλάρο του ἥταν ψηλὸ μὲ μπλὲ καὶ κόκκινες ρίγες. Αὐτὸς ἔπειθε

ὅτι εἴμαστε τώρα τόσους μῆνες σὲ πόλεμο καὶ πρέπει γὰ φοροῦμε ὅτι παληὸς δροσουμές ἡ μᾶς δανείζει ἄλλος. Στὸ πέτο του ὑπῆρχε ἔνα μπουκασὶ ἐπαρχιώτικο γαρυφαλλάκι. Γαρυφαλλάκια θὰ ἐπρεπε νὰ πάρει αὐτὸς γιὰ γὰ πάσι στὴ νοσοκόμια ὅπως θάφευγε. Οὐκόταν εἶχε ἀραιώσει καὶ βγῆκε κι' αὐτὸς βιαστικὰ μήπως τὸν σταματήσει κανεῖς καὶ ἀρχίσει νὰ τοῦ μιλάει. "Εὖω, ήταν ἡσυχία. Εἶχε ἀνατείλλει τὸ φεγγάρι πίσω ἀπὸ ἐρειπωμένες σοφίτες καὶ ἀναρίθμητες καπνοδόχες. Ἡ πόλη ἀνάσαινε συγκρατημένα γιατὶ ὑπῆρχε φόβος ἀπὸ βομβαρδισμὸν ἀπόφε. Μία ἀπαίσια μυρουδία ἔρχόταν ἀπὸ μιὰ ἀποθήκη ποὺ ήταν ἀποθηκευμένος μπακαλάρος. Οὐ Ιάσονας μὲ κατεβασμένη τὴν ρεμπούμπλικα διάσχιζε τὶς στοὺς γρήγορα γιὰ γράψει νὰ γράψει τὰ τελευταῖα του χαρτιὰ ἀπόφε.

Τὸ πρωῒ ἔνπνησε νωρὶς καὶ βγῆκε γιὰ τελευταῖα φορὰ στὸ μπαλκόνι ποὺ ἔβλεπε πρὸς τὴν παραλία. Ἡ μέρα ἀκούμπωντας στὶς ἀκρες τῆς γῆς ἔρριχνε πογεμένα θλέμματα στὸ χάρος. Ἡ γῆ ἔξακολουθοῦσε νὰ κηδεύει τοὺς ἀνθρώπους. Ἀπὸ τὴν γειτονικὴ πλατεῖα ἔρχόταν τὸ θλιψμένο κήρυγμα τοῦ παληατέη: Ραφτομηχανές, σωλήνες, παληγοσίδερα, ακειδιά, βίδες, ποιὸς ἔχει γιὰ πούλημα; Ρολόγια μελωδιά, διαλυμένα γραμμόφωνα, ἐλατήρια! Στὶς φωγὲς τοῦ παληατέη μὲ τὸν ἀπογητευμένο ἑαυτὸν δὲν ἀπαντοῦσε κανεῖς.

Οὐ Ιάσονας φίλησε τὴν μητέρα του στὸ κρεββάτι ὅπως εἶχε ἔυπνήσει καὶ βγῆκε, φερτωμένος, μὲς στὴν ὅμιληλη.

"Οταν πιὰ εἶχε πάρει τὴ θέση του στὸ βαγόνι καὶ δταν ἀντίκρυσε τὴν παραλία καὶ τὸ σπίτι του ἀπέγαγε τὸ μητρόθηκε μία στιγμὴ τῆς μέρας του: Σ' αὐτὸ τὸ σπίτι μὲ τοὺς βελουδένιους θύρυβους καὶ τὸν πικρὸ κήπο ήταν ἔνα παράθυρο ποὺ ἔβλεπε κατὰ τὸν ἰδιωτικὸ μῶλο ἐνὸς ἐργοστασίου ποὺ δὲν εἶχε τώρα δουλείες καὶ ἔτσι ἐπικρατοῦσε ἐκεῖ ἡ ἡσυχία τῶν περασμένων. Τὰ ἀπομεσήμερα καθισμένος πίσω ἀπὸ τὸ παράθυρο μὲ τὶς γναγτελωτὲς κουρτινούλες παρατηροῦσε τὰ σκουρασμένα βαρέλια, τὰ παλάγκα ποὺ τὰ εἶχε ἀχρηστέψει ἀγεπαγόρθωτα ἡ πρόδος τῆς τεχνικῆς, τὶς μαρόνες μὲ τὶς φαιγωμένες μουσούδες καὶ ἔνα πετρελαιοφόρο ποὺ καθημερινὰ ἀπογινώνοταν ἀπὸ βίδες, ἀπὸ φουσκωμένα σκοινιά, ἀπὸ λαμπρίες, καὶ βρισκόταν στὸ τελευταῖο στάδιο τῆς ἀποσύγκεσης: τὸ πετρελαιοφόρο «Χαρίλαος Εύκρατόπουλος».

11

Φίλιππος Κρεμέζης

Η ΔΕΣΠΟΣΥΝΗ ΑΓΑΘΗ

Πρόξα

Στὴ σκοτεινὴ ἄκρη τοῦ κήπου, ἡ μικρὴ γρηγὸν μὲ τὶς μαῦρες πλερέες ὅρθια, πλάι στὰ τριαγκάθφυλλα.

Ψάχνοντας μὲς τὴ μγήμη της, ἀτεγίζει μὲ κλειστὰ βλέφαρα κατὰ τὰ βάθη τῶν ἀρωματικῶν τῆς περασμένων. Τῆς ἔρχονται πνοές ἀπὸ τὰ πεῦκα καὶ τὰ εὐκάλυπτα, τῆς ἔρχονται πνοές ἀπὸ τὰ λουλούδια. Οἱ ἴδιες πνοές ἀπὸ κείνους τοὺς καυρούς.

Ἀπὸ τὰ κάγκελλα τῆς μάγυτρας, ἔνα γλυκὸ κεφάλι κοριτσιοῦ, ποὺ περγάει κίτρινο. Στεγνὸ πλέον, τὸ πέτρινο συντριβάνι τῶν ριψαγιτικῶν ἐρώτων.

Οἱ περιπλοκάδες, πράσινες, εἶχαν σκαρφαλώσει στοὺς τοίχους. Τώρα κιτρίνισαν καὶ ἔμειγαν. Οἱ γρύλλιες σφαλισμένες ἀπ' τὴν καιρὸ ποὺ ὁ Ὁρέστης ἔψυγε.

Στὸ ὄψος της ἡ σοφίτα μὲ τὰ αἰώνια ἀγοιχτὰ παραθυράκια.